530. HIER, ALHIER.

Hier betekent op deze plaats, of op de plek welke nauwkeurig wordt aangewezen.

Alhier is enkel een versterking van *hier*. Het kan steeds door *hier* vervangen worden, maar omgekeerd kan *alhier* niet altijd gebruikt worden in de plaats van *hier*, zo bijvoorbeeld wanneer een zelfstandig naamwoord, met de bepaling *hier*, voorafgegaan is door een aanwijzend voornaamwoord. Men zegt dus wel *de alhier verkochte goederen* en *deze goederen hier*, maar niet *deze goederen alhier*.

531. HINDER, LETSEL.

Hinder is datgene wat iemand hindert : beletsel, belemmering; ongemak.

Letsel betekent vooral kwetsuur; ongemak.

*Ze zou geen **hinder** worden aan zijn geluk. Als ge **hinder** hebt van de rook, gooi ik mijn sigaar weg. Ik heb weer **hinder** van mijn been.*

*Gelukkig is hij er zonder enig **letsel** afgekomen. Arthur zal tot u terugkeren zonder **letsel**, zonder de minste wonde. Hij heeft geen **letsel** ervan ondervonden.*

532. HOEDANIGHEID, EIGENSCHAP.

Wat aan iets eigen is of het kenmerkt.

Hoedanigheid wordt gebruikt, wanneer het kenmerkende meer toevallig aan de zelfstandigheid eigen is.

Eigenschap wordt gebruikt, wanneer het kenmerkende deel uitmaakt van het wezen van de persoon of de zaak, wanneer het gaat om een verschijnsel dat zich geregeld voordoet of van blijvende aard is.

*Alle voedingswaren moesten gedekt zijn door een certificaat van goede **hoedanigheid**. Deze stoffen zijn van dezelfde **hoedanigheid**.*

*Het Vlaamse volk bezit genoeg zinnelijkheid, in de beste zin van 't woord, — en dat is niet zijn geringste **eigenschap** ! — om van uw zedenlessen verschoond te blijven. De familieleden bezaten een **eigenschap**, die zeldzamer is dan velen menen... zij konden zwijgen.*

533. HOEDE, BESCHERMING.

Beveiliging voor gevaar.

Hoede is beveiliging voor gevaar in 't algemeen.

Bescherming is vooral beveiliging voor gevaar dat werkelijk dreigt.

*Veilig onder de **hoede** van twee geestelijke herders. God neme u onder zijn **hoede** ! Ik vertrouw haar aan uw **hoede** toe.*

*Iemand in **bescherming** nemen. In de **bescherming** van God.*

534. HOL, GROT, SPELONK.

Hol wordt gezegd van een holte in de bergen, die kan dienen tot schuilplaats; het is tamelijk klein en nauw en meestal moeilijk toegankelijk.

Grot wordt gebruikt voor grotere ruimten in de bergen, voor een door de natuur gevormd hol, hetzij dit moeilijk of gemakkelijk toegankelijk is.

Spelonken zijn enge holen van een mindere of meerdere uitgestrektheid en van sombere of angstwekkende aard.

*De vossen hebben **holen** en de vogelen des hemels nesten.* (MATTH., *8, 20.*) *Deze volksstam woont in **holen**. Zich wagen in het **hol** van de leeuw.*

*De **grot** van Han. Doorgaans vindt men in kalksteenvormingen reeksen van **grotten**, die met de zonderlingste druipstenen versierd zijn.*

*De voornoemde onderaardse en aan zee uitkomende **spelonk**, waarin de zee bij onweder wel eens bulderen kan. Jezus kwam tot het graf: en het was een **spelonk**.* (JOH., *11, 38.*)

535. HOOG, VERHEVEN.

Hoog is het tegendeel van *laag* en betekent dus zich in de richting naar boven uitstrekkend, ver opwaarts reikende.

Verheven betekent een weinig hoog, boven iets anders uitstekend.

In figuurlijke zin heeft *verheven* een edele betekenis, *hoog* niet altijd.

*Hoge muren; het **hoge** koren; die **hoge** beukeboom; een **hoge** toren. Zie, die heuvel wordt al **hoger** en **hoger**. Hij timmert niet **hoog**.*

*Het bestuur zat op een ietwat **verheven** plaats. **Verheven** beeldwerk. **Verheven** gedachten; **verheven** denkbeelden; een **verheven** stijl.*

536. HOOGMOEDIG, HOVAARDIG, GROOTS, TROTS, FIER, IJDEL, VERWAAND, LAATDUNKEND.

In hoge mate met een gevoel van eigenwaarde bedeeld.

Hoogmoedig drukt uit, dat men in het besef van zijn meerderheid met verachting op anderen neerziet.

Hovaardig is sterker : het geeft bovendien te kennen, dat men tracht zich voor te doen als iemand die meer, groter, rijker is, en die ingebeelde meerderheid toont.

Groots kan gebruikt worden in goede, althans niet in stellig ongunstige zin : zich met rechtmatige trots, met gerechtvaardigde ingenomenheid verheffende op (het bezit enz. van) een zaak of een persoon; in ongunstige zin duidt het aan, dat men bezield is met een gevoel van eigen grootheid of voortreffelijkheid en behagen schept in uiterlijke pronk.

Trots kan zowel in goede als in slechte zin gebruikt worden; in het eerste geval duidt het op een gepast gevoel van eigenwaarde; in het laatste geval op dwaze zelfverheffing en daarmee gepaard gaande verachting van anderen.

Fier is hij, die een gepast gevoel van eigenwaarde bezit, die door krachtig en in het oog lopend zelfbewustzijn geen vernedering duldt en tot geen laagheid in staat is.

IJdel is zich verheffend op nietigheden, met zichzelf ingenomen en gevoelig voor vleierij.

Verwaand wijst op een belachelijke dunk van eigen kunde en voortreffelijkheid.

Laatdunkend is hij, die een overdreven hoge dunk van eigen aanzien of rang heeft, en een hooghartige minachtende houding tegenover zijn omgeving aanneemt.

*De **hoogmoedigen** zullen vernederd worden. Sedert hij daar benoemd werd, is hij zeer **hoogmoedig** geworden.*

*Wees maar niet **hovaardig** op wat gij gedaan hebt. Een **hovaardig***

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederduitsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen meedelen, opdat in een latere druk eventuële aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. C.

nederlandse taalschat

J. CAUBERGHE

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS